

Nr 314.

Godkänd av första kammaren den 27 maj 1938.

Godkänd av andra kammaren den 27 maj 1938.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till tekniska läroverk m. m.

(Statsutskottets utlåtande nr 152.)

Till Konungen.

I propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1938/39 har Kungl. Maj:t (punkterna 184 och 193 av det vid nämnda proposition fogade utdraget av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 4 januari 1938) föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition angående partiell omorganisation av tekniska skolan i Stockholm m. m., som kunde varda riksdagen förelagd, beräkna för budgetåret 1938/39 dels till Tekniska läroverk: Avlöningar ett förslagsanslag av 795,000 kronor; dels till Tekniska läroverk: Omkostnader ett förslagsanslag av 90,000 kronor; dels till Tekniska läroverk: Materiel, böcker m. m. ett reservationsanslag av 89,400 kronor; dels till Tekniska läroverk: Stipendier ett reservationsanslag av 9,500 kronor; dels ock till Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till tekniska skolan i Stockholm ett förslagsanslag av 159,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en den 18 februari 1938 dagtecknad proposition (nr 158), under återopande av vid sistnämnda proposition fogat utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

dels besluta, att i Stockholm skall från och med budgetåret 1938/39 eller den senare tidpunkt, Kungl. Maj:t bestämmer, successivt upprättas ett tekniskt gymnasium under förutsättning *dels* att maskin- och byggnadsyrkesskolorna samt dithörande övriga delar av tekniska skolan i Stockholm

nedläggas, respektive omorganiseras, på sätt av departementschefen i statsrådsprotokollet för den 18 februari 1938 angivits, *dels ock* att kommunen för nämnda gymnasium tillhandahåller erforderliga undervisningslokaler jämte inredning och möbelutrustning samt bostad åt rektor eller motsvarande kontant ersättning ävensom till anskaffning och komplettering av undervisningsmateriel bidrager med 10,000 kronor;

dels medgiva, att de tekniska elementarskolorna i Borås och Norrköping må från och med budgetåret 1938/39 eller den senare tidpunkt, Kungl. Maj:t bestämmer, ombildas till tekniska gymnasier, anordnade på sätt av departementschefen i nyssnämnda statsrådsprotokoll angivits, under villkor, att vederbörande kommun tillhandahåller erforderliga undervisningslokaler samt bostad åt rektor eller motsvarande kontant ersättning;

dels godkänna i statsrådsprotokollet intagen personalförteckning för de tekniska läroverken, med undantag för tekniska gymnasiet i Göteborg, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1938/39;

dels godkänna i statsrådsprotokollet likaledes intagen avlöningsstat för sagda tekniska läroverk, att tillämpas under budgetåret 1938/39;

dels till Tekniska läroverk: Avlöningar för budgetåret 1938/39 anvisa ett förslagsanslag av 788,700 kronor;

dels till Tekniska läroverk: Omkostnader för budgetåret 1938/39 anvisa ett förslagsanslag av 91,500 kronor;

dels till Tekniska läroverk: Materiel, böcker m. m. för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 67,100 kronor;

dels till Tekniska läroverk: Stipendier för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 8,500 kronor;

dels till Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till tekniska skolan i Stockholm för budgetåret 1938/39 anvisa ett förslagsanslag av 159,000 kronor, därav 41,470 kronor skola utgå under villkor, att Stockholms stad för samma tid för berörda ändamål bidrager med enahanda belopp samt med beräknande, att 480 kronor tillskjutas av Sjöstedtska fonden;

dels ock medgiva, att lektorerna vid tekniska läroverket i Malmö A. K. Liljenqvist och J. F. Olsson må, utan hinder av vad i 29 § avlöningsreglementet för ordinarie lärare vid statens undervisningsväsende är föreskrivet, under tiden från och med den 1 juli 1938 intill utgången av det för vardera av dem meddelade förordnandet såsom biträde åt rektor vid nämnda läroverk åtnjuta det årliga hyresbidrag å 1,000 kronor, som Malmö stad kan komma att utbetala.

Omorganisation av tekniska skolan i Stockholm.

Behovet av ett statligt tekniskt läroverk i Stockholm är starkt framträdande. Riksdagen, som på grund härav finner sig böra medgiva, att en sådan läroanstalt kommer till stånd, anser i likhet med de i ärendet hörda

myndigheterna och departementschefen, att det nya tekniska läroverket bör ersätta de i tekniska skolan i Stockholm ingående maskin- och byggnadsyrkesskolorna. Dessa delar av tekniska skolan böra alltså nedläggas i samband med att det tekniska läroverket inrättas.

Enligt departementschefens mening kan denna organisationsfråga upptagas till avgörande trots att ställning icke samtidigt kan tagas till frågan om tekniska skolans organisation i övrigt. Riksdagen vill för sin del ansluta sig till departementschefens uppfattning i detta hänseende. Det bör beaktas, att alla de sakkunnigutredningar, som i ämnet verkstälts under de senaste 30 åren, utgått ifrån, att maskin- och byggnadsyrkesskolorna böra avskiljas från tekniska skolan och förvandlas till statliga tekniska läroanstalter. I detta avseende står alltså Kungl. Maj:ts förslag i nära överensstämmelse med en för länge sedan accepterad organisationsplan. Vidare bör framhållas, att inträdesfordringarna och de organisatoriska förhållandena i övrigt vid den läroanstalt, som skulle ersätta maskin- och byggnadsyrkesskolorna, icke synas hava något omedelbart samband med motsvarande spørsmål i avseende å de läroanstalter, som kunna komma att i framtiden omhändervä den vid tekniska skolan nu meddelade konstindustriella undervisningen och teckningslärarutbildningen. Riksdagen anser sig sålunda böra bifalla Kungl. Maj:ts förslag om att den ifrågasatta omorganisationen genomföres från och med budgetåret 1938/39 eller den senare tidpunkt, Kungl. Maj:t bestämmer.

Tillströmningen av elever från Stockholm till tekniska gymnasiet i Örebro och önskvärdheten av en avlastning av gymnasielinjerna vid de allmänna läroverken i den förstnämnda staden kan enligt riksdagens mening anföras till förmån för att det nya tekniska läroverket i Stockholm bör i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag i första hand erhålla karaktären av ett tekniskt gymnasium. Riksdagen godkänner Kungl. Maj:ts förslag i denna del och har ingenting att invända emot, att i gymnasiet inrymmas linjer för maskinteknik, byggnadsteknik och framdeles även elektroteknik.

Under behandlingen av den föreliggande frågan har bland annat från Stockholms stads men också från intresserade yrkessammanslutningars sida framställts vissa önskemål i fråga om organisationen av det nya tekniska läroverket, vilka bland annat innebära, att inträde vid läroanstalten skulle kunna vinnas också av begåvade och eljest dugliga lärjungar utan realexamen och att möjlighet skulle beredas för sådana elever, som samtidigt måste bedriva förvärvsarbete, att tillgodogöra sig undervisningen vid den tekniska läroanstalten. Dessa önskemål, som föranlett staden och nämnda sammanslutningar att ifrågasätta inrättandet av en teknisk läroanstalt av speciell konstruktion, förmedlande både gymnasie- och fackskoleutbildning utan att därför vara på vanligt sätt i undervisningshänseende uppdelad på särskilda studielinjer, har departementschefen sökt inom ramen för ett tekniskt gymnasiums allmänna organisation tillmötesgå

bland annat genom att ifrågasätta förläggandet av väsentliga delar av undervisningen till vid den nya statliga läroanstalten anordnade aftonkurser, vissa lättnader i inträdesfordringarna och införande i viss utsträckning av förkortade läsår vid det tekniska gymnasiet. Departementschefen har också ansett det böra övervägas, huruvida en sådan anordning kunde anses lämplig, som beredde elever på linjen för maskinteknik och sedermera även på linjen för elektroteknik möjlighet att erhålla en avrundad kurs i fackämnen, avslutad med andra läsårets utgång och ungefär motsvarande nuvarande fackskolans lärokurs.

Riksdagen har för sin del icke något att erinra mot att de sålunda ifrågasätta anordningarna tagas under närmare övervägande genom Kungl. Maj:ts försorg. Skulle det med hänsyn till den ifrågasatta förkortningen av lärotiden härvid befinnas ändamålsenligt, att någon av berörda linjer gives form av fackskolelinje, har riksdagen intet att erinra emot en sådan anordning. Riksdagen anser sig emellertid böra uttala, att till det nya tekniska läroverket böra förläggas fackskolelinjer i maskinteknik, byggnadsteknik och framdeles även elektroteknik, som helt få karaktären av *aftonkurser* och som mottaga elever bland annat från de av departementschefen berörda kommunala preparandkurserna. På så sätt underlättas ytterligare möjligheterna för yrkesarbetare, som lämpa sig för studier av denna art, att vid sidan av sitt förvärvsarbete eller i varje fall utan nämnvärdare avbrott i detta förskaffa sig utbildning för mer kvalificerade befattningar inom näringslivet. Enligt riksdagens mening böra eleverna vid dessa fackskolelinjer kunna under vissa former övergå till det tekniska gymnasiet. Det förtjänar också tagas i övervägande, om icke lärotiden i fackskolelinjerna i syfte att underlätta elevernas studiearbete bör kunna utsträckas utöver fyra terminer till exempelvis fem eller sex terminer. Riksdagen vill framhålla, att vissa av de anordningar, som av riksdagen nu angivits, med framgång prövats vid fackskolan för maskinindustri i Eskilstuna.

Då enligt departementschefens förslag, vilket riksdagen godkänner, avvecklingen av maskin- och byggnadsyrkesskolorna vid tekniska skolan skall påbörjas först från och med det andra år, varunder det nya tekniska läroverket är i verksamhet, torde det icke vara erforderligt, att de av riksdagen angivna fackskolelinjerna påbörjas förrän från och med budgetåret 1939/40. Härigenom erhålles erforderligt rådrum för de ytterligare överväganden rörande den jämkning i departementschefens förslag, som av riksdagen satts i fråga. Undervisningen vid de vid tekniska skolan anordnade aftonkurserna bör emellertid under budgetåret 1938/39, om så låter sig göra, anpassas icke blott, såsom departementschefen förutsatt, med hänsyn till fordringarna för inträde i tekniska gymnasiets första klass utan också för inträde i de av riksdagen angivna fackskolelinjernas första klass.

De föreslagna villkoren för omorganisationen har riksdagen godtagit. I likhet med departementschefen vill riksdagen framhålla, att ordnandet av mellanhavandet mellan staten och Stockholms stad beträffande lokaler för nu förevarande delar av tekniska skolan icke får inverka på bedömandet av frågan, om och i vad mån staden bör tillhandahålla lokaler m. m. jämväl för de läroanstalter, som kunna komma att inrättas i stället för de kvarvarande delarna av tekniska skolan.

Även om lärarna vid tekniska skolan icke kunna betraktas såsom stats-tjänstemän — det av vederbörande sakkunniga i detta avseende åberopade förhållandet, att skolan upprätthålles genom anslag såväl av staten som av Stockholms stad, synes likvisst riksdagen icke vara utslagsgivande vid bedömandet av lärarnas ställning i berörda hänseende — synes fog föreligga för att de lärare, som genom omorganisationen förlora sina anställningar, genom statens tillskyndan erhålla ersättningar i den omfattning, som av departementschefen förordats. Riksdagen godkänner jämväl departementschefens förslag beträffande fördelningen av dessa kostnader mellan staten och staden.

De verkställda kostnadsberäkningarna och vad av departementschefen i samband därmed anförts hava icke givit riksdagen anledning till erinran. De modifikationer i organisationsplanen, som i det föregående av riksdagen angivits, påkalla icke några förändringar i kostnadsberäkningarna för nästa budgetår.

Omorganisation av vissa tekniska läroverk.

Genom utvecklingens gång har skillnaden mellan tekniska elementarskolor och tekniska gymnasier allt mer och mer utplånats. Med hänsyn härtill och till vad av departementschefen i övrigt yttrats finner riksdagen starka skäl föreligga för att de båda kvarvarande tekniska elementarskolorna ombildas till tekniska gymnasier. Härvid anser sig riksdagen böra lägga stor vikt vid det förhållandet, att de för dessa skolor ansvariga lokala myndigheterna önska en sådan omorganisation. Riksdagen vill i likhet med skolöverstyrelsen peka på de föreliggande möjligheterna till lättnader i inträdesfordringarna vid tekniska gymnasier och har fäst avseende vid överstyrelsens erinran om att elevrekryteringen vid ifrågasvarande elementarskolor icke torde komma att märkbart påverkas vid en ombildning av dessa läroanstalter till tekniska gymnasier.

Till vad av departementschefen anförts rörande vissa jämkningar i undervisningen vid tekniska gymnasiet i Härnösand i syfte att bättre tillgodose utbildningen inom vissa för denna landsända betydelsefulla undervisningsområden giver riksdagen sin anslutning.

Anslagsberäkningar för budgetåret 1938/39.

De av Kungl. Maj:t verkställda anslagsberäkningarna för budgetåret 1938/39 anser sig riksdagen kunna godtaga. Riksdagen godkänner således jämväl det förslag rörande rätt för två lektorer vid tekniska läroverket i Malmö att utan hinder av gällande avlöningsbestämmelser åtnjuta kommunalt hyresbidrag, vilket av Kungl. Maj:t framlagts med anledning av den av 1937 års riksdag begärda utredningen. I anslutning till vad departementschefen anfört rörande utgående av dyrtidstilllägg å vissa arvoden vid de tekniska läroverken vill riksdagen erinra om att riksdagen i skrivelse nr 8 under punkten 103:o uttalat sig för att frågan om sättet för ett avskaffande av dyrtidstilläggen å löneförmaner av denna art bör tagas under närmare omprövning genom Kungl. Maj:ts försorg.

Under återopande av vad sålunda anförts får riksdagen anmäla, att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag,

dels beslutat, att i Stockholm skall från och med budgetåret 1938/39 eller den senare tidpunkt, Kungl. Maj:t bestämmer, successivt upprättas ett tekniskt gymnasium med teknisk fackskola under förutsättning *dels* att maskin- och byggnadsyrkesskolorna samt dithörande övriga delar av tekniska skolan i Stockholm nedläggas, respektive omorganiserar på sätt i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 18 februari 1938 angivits, *dels ock* att kommunen för nämnda gymnasium med fackskola tillhandahåller erforderliga undervisningslokaler jämte inredning och möbelutrustning samt bostad åt rektor eller motsvarande kontant ersättning ävensom till anskaffning och komplettering av undervisningsmateriel bidrager med 10,000 kronor;

dels medgivit, att de tekniska elementarskolorna i Borås och Norrköping må från och med budgetåret 1938/39 eller den senare tidpunkt, Kungl. Maj:t bestämmer, ombildas till tekniska gymnasier, anordnade på sätt i omförmälda statsrådsprotokoll angivits, under villkor, att vederbörande kommun tillhandahåller erforderliga undervisningslokaler samt bostad åt rektor eller motsvarande kontant ersättning;

dels godkänt följande personalförteckning för de tekniska läroverken, med undantag för tekniska gymnasiet i Göteborg, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1938/39:

Personalförteckning.

Befattning.

Lönegrad.

Tjänstemän å ordinarie stat:

8 rektorer, lön enligt 6 § 1 mom. i avlöningsreglementet . . . . . —

Anm.: Av dessa rektorer skola 1 tillhöra avlöningsgruppen I, 2 avlöningsgruppen II, 4 avlöningsgruppen III och 1 avlöningsgruppen IV.

41 lektorer . . . . . L 27;

dels godkänt följande avlöningsstat för sagda tekniska läroverk, att tillämpas under budgetåret 1938/39:

Avlöningsstat.

Utgifter:

1.	Avlöningar till lärare, <i>förslagsvis</i>	kronor	484,000
2.	Avlöningar till övriga tjänstemän å ordinarie stat:		
	a. Lön och tjänstgöringspenningar	kronor	19,200
	b. Ålderstillägg, <i>förslagsvis</i>	»	3,300
	c. Fyllnadsarvoden åt vikarier, <i>förslagsvis</i>	»	1,000
			» 23,500
3.	Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:		
	a. Arvoden åt skolläkare	kronor	4,550
	b. Arvoden åt bibliotekarier	»	3,450
	c. Arvoden åt bokförings- och skrivbiträden åt rektorer	»	6,750
	d. Arvoden åt vaktmästare m. fl.	»	5,850
			» 20,600
4.	Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:		
	a. Grundavlöningar m. m., <i>förslagsvis</i> kronor	262,500	
	b. Avlöningsförhöjningar m. m., <i>förslagsvis</i>	»	11,000
			» 273,500
5.	Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	»	4,800
			<u>Summa kronor 806,400</u>

Särskilda uppbördsmedel:

Av kommuner, respektive lärare erlagda hyresersättningar, respektive hyror		kronor	17,700
			<u>Nettoutgift kronor 788,700;</u>

dels till *Tekniska läroverk: Avlöningar* för budgetåret 1938/39 anvisat ett *förslagsanslag* av 788,700 kronor;

dels till *Tekniska läroverk: Omkostnader* för budgetåret 1938/39 anvisat ett *förslagsanslag* av 91,500 kronor;

dels till *Tekniska läroverk: Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1938/39 anvisat ett *reservationsanslag* av 67,100 kronor;

dels till *Tekniska läroverk: Stipendier* för budgetåret 1938/39 anvisat ett *reservationsanslag* av 8,500 kronor;

dels till *Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till tekniska skolan i Stockholm* för budgetåret 1938/39 anvisat ett *förslagsanslag* av 159,000 kronor, därav 41,470 kronor skola utgå under villkor, att Stockholms stad för samma tid för berörda ändamål bidrager med

enahanda belopp samt med beräkning, att 480 kronor tillskjutas av Sjöstedtska fonden;

dels ock medgivit, att lektorerna vid tekniska läroverket i Malmö A. K. Liljenqvist och J. F. Olsson må, utan hinder av vad i 29 § avlösningsreglementet för ordinarie lärare vid statens undervisningsväsende är föreskrivet, under tiden från och med den 1 juli 1938 intill utgången av det för vardera av dem meddelade förordnandet såsom biträde åt rektor vid nämnda läroverk åtnjuta det årliga hyresbidrag å 1,000 kronor, som Malmö stad kan komma att utbetala.

Stockholm den 27 maj 1938.

Med undersåtlig vördnad.
